

**TULEVAISUUDEN OSAAMISTARPEET TALOUSHALLINNON
ALALLA**

Kyselytutkimus taloushallinnon opiskelijoille

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Liiketalous

Kevät, 2019

Veera Vänninmaja

Liiketalous
Visamäki

Tekijä	Veera Vänninmaja	Vuosi 2019
Työn nimi	Tulevaisuuden osaamistarpeet taloushallinnon alalla. Kyselytutkimus taloushallinnon opiskelijoille	
Työn ohjaaja	Asta Mattila	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tarkasteltiin tulevaisuuden taloushallinnon alan osaamistarpeita. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Hämeen ammattikorkeakoulun taloushallinnon tradenomiopiskelijoiden osaamisen vastaavuutta näihin osaamistarpeisiin. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, ovatko opiskelijoiden taustatekijät ja arvio koulutuksen laadusta yhteydessä opiskelijoiden osaamiseen, sekä mille alalle opiskelijat toivovat työllistyvänsä. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Hämeen ammattikorkeakoulu Oy:n liiketalouden koulutusohjelma.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu aiemmista liiketalouden ja taloushallinnon alaan liittyvästä tutkimuksista. Lisäksi teoreettisessa viitekehyksessä perehdytään taloushallinnon alaan tulevaisuudessa. Tutkimus toteutettiin kyselylomaketutkimuksena ja aineisto analysoitiin kvantitatiivisin menetelmin.

Tuloksista kävi ilmi, että opiskelijoiden tulevaisuudessa taloushallinnon alalla vaadittava osaaminen oli hyvällä tasolla, vaikkakin joillakin substanssiosaamisen alueilla opiskelijat kokivatkin heikkoa osaamista. Opiskelijat arvioivat saamansa koulutuksen laadun hyväksi. Tähän vaikuttivat opintojen aloitusvuosi sekä opiskelijoiden oma kokemus omasta substanssiosaamisestaan. Kuitenkaan opiskelijoiden ikä, sukupuoli, aiempi työkokemus tai koulutus eivät vaikuttaneet opiskelijoiden kokemukseen osaamisestaan. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman taloushallinnon opintopolun kehittämisessä.

Avainsanat taloushallinto, liiketalous, tradenomiopiskelija, osaaminen

Sivut 37 sivua, joista liitteitä 9 sivua

Bachelor of Business Administration
Visamäki

Author	Veera Vänninmaja	Year 2019
Subject	The Future Competence Requirements of Financial Administration Field. A Survey of Financial Administration Students	
Supervisor	Asta Mattila	

ABSTRACT

The aim of the study was to examine the future professional competences of financial administration students. Moreover, the goal was to study, if the students' background and estimation about the quality of education were related to the professional competences. It was also explored, in which field of activity students would like to work in the future. The commissioner of this study was business administration degree program of Häme University of Applied Sciences.

The theoretical framework of the study consists of previous research findings about business administration and economics. Research was conducted as a survey and the data was analyzed by using quantitative methods.

The results showed that the level of the students' future professional competences was high, even though, some of them experienced poor skills in substance competences. The students estimated the quality of education as adequate. That was affected by the students' first year studies and their own sense of substance competences. However, the students age, gender, work experience or former education did not correlate with the students' sense of professional competences. The results contribute to the development work of business administration degree program of Häme University of Applied Sciences.

Keywords financial administration, business administration, students, professional competences

Pages 37 pages including appendices 9 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Työn tavoitteet ja aiheen rajausta	1
1.2	Tutkimusmenetelmä ja opinnäytetyön rakenne.....	2
2	TALOUSHALLINNON ALA JA TULEVAISUUDEN TYÖT	3
2.1	Liiketalouden koulutusohjelma ja taloushallinnon opintopolku	3
2.2	Taloushallinnon ala	3
2.3	Tulevaisuuden työ taloushallinnon alalla.....	5
3	OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSET TULEVAISUUDEN TÖISTÄ JA NIIHIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT.....	8
3.1	Odotukset ja asenteet.....	8
3.2	Koulutus ja työelämä.....	8
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	12
4.1	Kvantitatiivinen kyselytutkimus	12
4.2	Tutkimuskysymykset	13
4.3	Tutkimuksen kohdejoukko ja aineiston keruu	13
4.4	Aineiston analyysi.....	15
5	TUTKIMUSTULOKSET	16
5.1	Osaamistarpeet	18
5.2	Opiskelijoiden arvio koulutuksen laadusta	20
5.3	Opiskelijoiden jatkokoulutushalukkuus ja tulevaisuuden työt	21
5.4	Taustatekijöiden vaikutus osaamiseen	23
6	POHDINTA.....	24
6.1	Johtopäätökset.....	24
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	25
7	LÄHTEET.....	27

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on Tulevaisuuden osaamistarpeet taloushallinnon alalla – Kyselytutkimus taloushallinnon opiskelijoille. Toimeksiantajana toimii Hämeen ammattikorkeakoulu Oy:n (HAMK) liiketalouden koulutusohjelma.

HAMK toimii Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan maakunnissa ja sillä on yhteensä seitsemän kampusta. Hämeen ammattikorkeakoululla on tarjolla yhteensä 34 eri koulutusohjelmaa seitsemällä eri koulutusalueella, joita ovat humanistinen ja kasvatustieteiden ala, kulttuuriala, luonnontieteiden ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Tässä tutkimuksessa keskitytään Liiketalouden koulutusohjelmaan ja taloushallinnon opintopolkuun. Liiketaloutta voi opiskella sekä päivä- että monimuotototeutuksena ja koulutusohjelmassa voi valita eri opintopolkujen välillä tai yhdistää niistä sopivan kokonaisuuden. Opintopolut ovat markkinointi, taloushallinto, finanssiala, businessmuotoilu ja liiketoiminnan kehittäminen. (HAMK n.d.)

1.1 Työn tavoitteet ja aiheen rajaus

Työn tavoitteena on selvittää, mitä näkemyksiä Hämeen ammattikorkeakoulun taloushallinnon tradenomiopiskelijoilla on tulevaisuuden taloushallinnon töistä ja työtehtävistä sekä saamastaan koulutuksesta. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, mitkä tekijät näihin näkemyksiin ovat vaikuttaneet ja missä työtehtävissä opiskelijat tahtoisivat tulevaisuudessa työskennellä.

Tutkimuksessa tarkastellaan, millaisia tulevaisuuden taloushallinnon alan osaamistarpeita opiskelijoilla on. Opiskelijoiden osaamista kartoitetaan Rajander-Juustin (2013) määrittämien tulevaisuuden taloushallinnon alan osaamistarpeiden avulla. Lisäksi tarkastellaan opiskelijoiden jatkokoulutushalukkuutta ja sitä, miten he arvioivat saamansa koulutuksen laadun. Tutkimuksessa tarkastellaan myös näiden tekijöiden välisiä yhteyksiä sekä sitä, mille alalle opiskelijat haluavat tulevaisuudessa suunnata. Tutkimuksen avulla voidaan saada tietoa siitä, mihin suuntaan Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman taloushallinnon opintopolkua kannattaisi kehittää.

Tradenomien työllistymisestä ja koulutuksen vastaavuudesta työelämän tarpeisiin on tehty useita eri tutkimuksia (esim. Saarnio & Tikkanen 2012; Irjala & Klasila 2017). Kuitenkaan taloushallinnon tradenomiopiskelijoiden näkemyksiä tulevaisuuden työstä ei ole juurikaan tutkittu, joten tutkimusta tarvitaan vielä lisää. Myöskään taloushallinnon opintopolusta ei ole aiemmin tehty vastaavaa tutkimusta Hämeen ammattikorkeakoulussa.

Kanasen (2014, 33) mukaan aiheen rajaaminen helpottaa tutkittavan ilmiön hallintaa ja tutkimuskysymysten asettamista. Aihetta rajatessa valitaan tutkittava ilmiö ja siihen liittyvät asiat, muu jää tutkimuksen ulkopuolelle.

Tutkimus on rajattu koskemaan vain tradenomikoulutuksessa opiskelevia, taloushallintoon suuntautuneita opiskelijoita, jotka opiskelevat päivätoteutuksessa Hämeen ammattikorkeakoulussa toisella tai kolmannella vuosikurssilla. Opinnäytetyön tekijän oma kiinnostus alaa kohtaan ja oma kohtainen kokemus taloushallinnon alan opiskelusta sekä Hämeen ammattikorkeakoululta saatu toimeksianto vaikuttivat aiheen valintaan. Tutkimuksen kohdejoukoksi valittiin taloushallinnon alan toisen ja kolmannen vuosikurssin päivätoteutuksessa opiskelevia opiskelijoita, sillä tällöin opiskelijoilla oli vähintään yhden vuoden kokemus koulutuksesta ja heidät oli helpompi tavoittaa.

1.2 Tutkimusmenetelmä ja opinnäytetyön rakenne

Tutkimus on toteutettu määrällisin eli kvantitatiivisin tutkimusmenetelmin. Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii kuvaamaan ja tulkitsemaan tutkittavaa ilmiötä tilastojen ja numeroiden avulla. Kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on usein tutkittavan ilmiön yleistäminen, ilmiöiden välisten yhteyksien tai syy-seuraussuhteiden tuominen ilmi. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan esimerkiksi kyselytutkimuksella selvittää edustavan otoksen avulla perusjoukon näkemys tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimustulosten voidaan tällöin katsoa edustavan koko joukkoa. Kvantitatiivisen tutkimuksen juuret ovat luonnontieteissä ja positivistisessä tieteenfilosofiassa, jotka pyrkivät absoluuttiseen ja objektiiviseen totuuteen. (Kananen, 2008, 10.) Tähän tutkimusmenetelmään päädyttiin, koska tutkittava ilmiö ja siihen liittyvät tutkimuskysymykset sopivat hyvin kvantitatiivisesti tutkitaviksi. Kyselylomaketutkimus mahdollistaa sen, että tietoa on mahdollista kerätä paljon lyhyessä ajassa, aineiston kerääminen on nopeaa ja helppo toteuttaa.

Tutkimusraportissa käsitellään aluksi tutkimuksen teoreettista viitekehystä, joka koostuu aiemmasta liiketalouden ja taloushallinnon alaan liittyvästä tutkimuksesta. Lisäksi teoreettisessa viitekehyksessä perehdytään taloushallinnon alaan tulevaisuudessa. Tämän jälkeen kuvataan tutkimuksen toteutusta ja tuloksia. Lopuksi esitellään tutkimuksen johtopäätökset ja tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta.

2 TALOUSHALLINNON ALA JA TULEVAISUUDEN TYÖT

Taloushallinto on yksi liiketalouden ala. Tässä luvussa esitellään taloushallinnon koulutusta ja alaa tulevaisuudessa.

2.1 Liiketalouden koulutusohjelma ja taloushallinnon opintopolku

Tradenomi on ammattikorkeakoulututkinto, jonka laajuus on 210 opintopistettä ja sen ohjeellinen suoritus aika on 3,5 vuotta. Sitä voi opiskella kolmella koulutus alalla 21 eri ammattikorkeakoulussa Suomessa. Tradenomiksi voi opiskella suomen-, ruotsin- ja englanninkielisissä koulutusohjelmissa. Koulutusohjelma- ja kielitarjonta vaihtelevat ammattikorkeakouluittain. (TRAL n.d.)

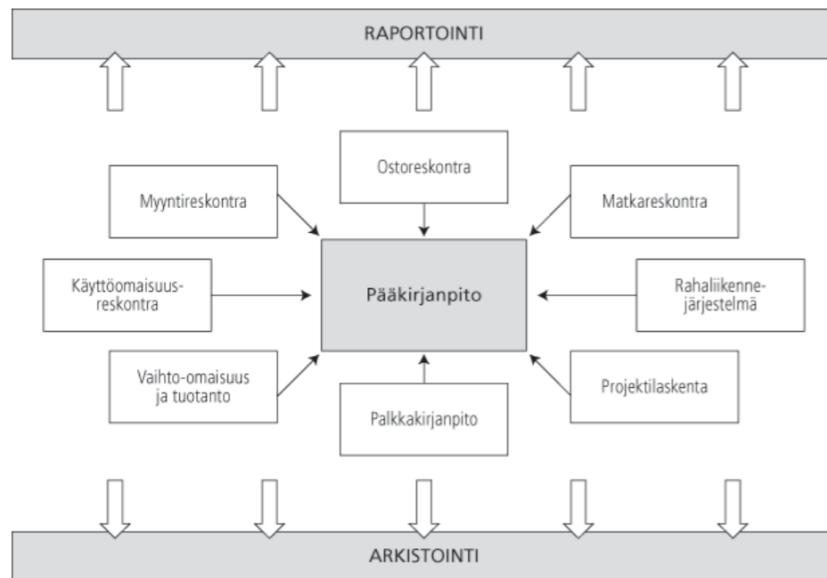
Tradenomiopintoihin sisältyvät pakollisen 30 opintopisteen työharjoittelu sekä 15 opintopisteen laajuinen opinnäytetyö. Koulutusohjelmiin sisältyy lisäksi myös yrittäjyyteen ja kansainvälisyyteen liittyviä opintoja, johtamista, laskentatoimintaa, tietotekniikkaa sekä markkinointia. Viestintää ja kieliohjelmaa koskevat samat vaatimukset kuin yliopistossa. (TRAL n.d.)

Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelmassa opiskelijat valitsevat toisena opiskeluvuotena opintopolun, joita ovat taloushallinto, markkinointi, finanssiala, businessmuotoilu ja liiketoiminnan kehittäminen. Taloushallinnon opintopolku sisältää opintoja kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja johdon laskentatoimen aihealueista. Halutessaan sähköisen taloushallinnon opintojaan voi syventää yritysten tilinpäätöksessä, analysoinnissa ja verotuksessa. (HAMK n.d.)

2.2 Taloushallinnon ala

Lahti ja Salminen (2014, 16) määrittelevät taloushallinnon järjestelmäksi, jolla organisaatio seuraa taloudellisia tapahtumia siten, että se voi raportoida toiminnastaan sidosryhmilleen. Näiden sidosryhmien perusteella taloushallinto voidaan jakaa kahteen erilaiseen taloudellisen informaation tuottamiseen. Ensimmäinen näistä on ulkoinen eli yleinen laskentatoimi, joka tuottaa informaatiota pääasiassa organisaation ulkopuolisille sidosryhmille, kuten yhteistyökumppaneille, viranomaisille ja työntekijöille.

Toinen on sisäinen eli johdon laskentatoimi, jonka näkökulma on nimensä mukaisesti johdon tukeminen. (Järvenpää, Lämsiluoto, Partanen & Pellinen 2015, 19) Taloushallinto huolehtii siis siitä, että organisaatiolla on asianmukainen taloudellinen osaaminen sen toimimiseksi kannattavasti ja tehokkaasti. Organisaatioilla on myös lakisääteisiä velvoitteita raportoida taloudellisesta tilanteestaan sekä saavuttamastaan tuloksesta. (Eskola & Mäntysaari 2007, 7.) Alla olevasta kuvasta selviää, mistä taloushallinto koostuu (kuva 1).

Kuva 1. Taloushallinto koostuu pääkirjanpidosta, sen esiprosesseista, raportoinnista ja arkistoinnista (Lahti & Salminen 2014, 19).

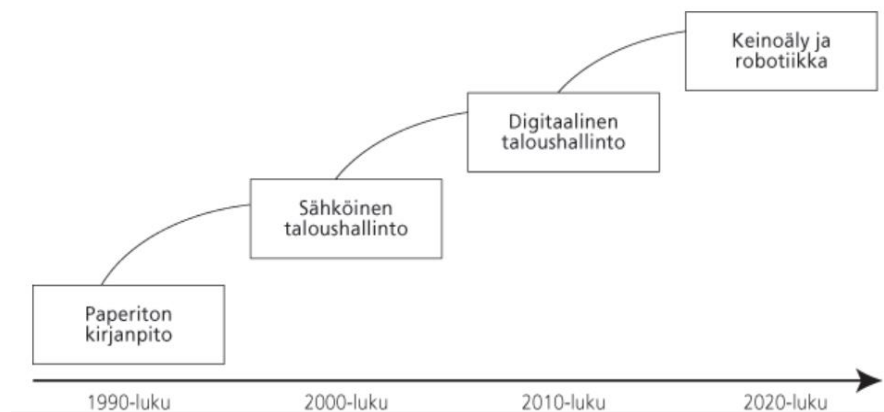
Ulkoisen, eli yleisen laskentatoimen rekisteröintitehtävää kutsutaan liikekirjanpidoksi. Yleisen laskentatoimen hyväksikäyttölaskelmia ovat voitonjako- ja informointilaskelmat. (Eskola & Mäntysaari 2007, 8) Se käsittelee siten yrityksen ulkoista raportointia. Sitä ohjaavat useat eri lähteistä tulevat ohjeet ja lainsäädäntö. Ulkoisen laskentatoimen raportteja ovat esimerkiksi tilinpäätökseen liittyvät tuloslaskelma, tase ja niiden liitetiedot. Ulkoisesta laskentatoimesta käytetään myös termiä rahoituksen laskentatoimi. (Ikäheimo, Laitinen E., Laitinen T. & Puttonen 2014, 115.)

Sisäinen, eli johdon laskentatoimi ei ole sidottu lainsäädäntöön samalla tavalla kuin ulkoinen laskentatoimi, vaan sitä voidaan toteuttaa vapaamuotoisemmin. Sisäisen laskentatoimen raportit voidaan johdon työtehtävien mukaan jakaa valvonta-, päätöksenteko- ja suunnittelulaskelmiin. Valvontalaskelmia ovat esimerkiksi budjettien ja investointien toteutumisen seurantaan liittyvät raportit. Päätöksentekolaskelmiin kuuluvat muun muassa investointien vertailulaskelmat, joiden avulla tehdään investointipäätöksiä. Tyypillisiä suunnittelulaskelmia ovat esimerkiksi lyhyelle aikavälille suunnitellut budjetit, jotka kuvaavat määrämuotoisesti lyhyen aikavälin tavoitteita. (Ikäheimo ym. 2014, 115.)

Taloushallintoalalla tehtäväalueisiin kuuluvat esimerkiksi johdon laskentatoimi, sisäinen laskenta, kirjanpito, tilinpäätös, palkanlaskenta, budjetointi maksuliikenne, kannattavuuslaskenta, verotus ja lainsäädäntö. Alan työpaikkoja ovat esimerkiksi tilitoimistot, virastojen ja yritysten omat talousosastot, tilintarkastustoimistot, järjestöt ja liitot. Taloushallinnonalalla työskennellään useilla eri tehtävänimikkeillä, joita ovat esimerkiksi assistentti, controller, henkilöstö- ja taloussihteri, kassanhoitaja, kirjanpitäjä, kustannuslaskija, laskentapäällikkö, -sihteri, palkanlaskija, talous- ja hallintosihteri, taloussuunnittelija ja toimistosihteri. (Ammattinetti n.d.)

2.3 Tulevaisuuden työ taloushallinnon alalla

Nykyisin taloushallinnosta käytetään laajasti termiä digitaalinen taloushallinto. Digitaalinen taloushallinto tarkoittaa sitä, kun taloushallinnossa kaikki tietovirrat ja käsittelyvaiheet ovat automatisoituja ja käsittely tapahtuu digitaalisessa muodossa. (Lahti & Salminen 2014, 24) Lahti ja Salminen (2014, 28) kuitenkin toteavat, että digitaalinen taloushallinto on Suomessa yleistynyt ennustettua hitaammin ja näin ollen menettänyt etuasemansa sähköisen taloushallinnon edelläkävijänä. Nopeamman kehityksen esteenä ovat olleet kolme asiaa: sähköisten käytäntöjen monimutkaisuus, ihmisten ja organisaatioiden hidas kyky omaksua uusia teknologioita ja toimintamalleja sekä pula sopivista taloushallintojärjestelmistä. (Lahti & Salminen, 2014, 30.) Kuvassa 2 esitetään sähköisen taloushallinnon kehitys Suomessa.

Kuva 2. Sähköisen taloushallinnon kehitys Suomessa (Lahti & Salminen 2014, 27).

Digitaalisuuden ja automaation myötä taloushallinnon työt tehostuvat merkittävästi ja niiden myötä myös jopa puolet taloushallinnon transaktioiden hoitoon liittyvistä työpaikoista saattavat kadota. Tätä tukee niiden organisaatioiden, joissa on siirrytty sähköisiin prosesseihin ja toimintaa on rationalisoitu, kokemukset yli kolmanneksen henkilöstövähennyksen tarpeesta. Nykyaikainen talousorganisaatio pystyy toimimaan parhaimmillaan yli puolet pienemmillä resursseilla kuin mitä 10-15 vuotta sitten. Suuren ikäluokkien eläköitymisen ja näin ollen taloushenkilöstön pienenemisen myötä taloushallintotöiden tehostuminen onkin tarpeen. Suomen kilpailukyvyyn säilyttämiseksi kustannustaso tulisi pitää ennallaan tai sitä pitäisi jopa alentaa. Tämä voitaisiin mahdollistaa esimerkiksi taloushallinnon työtehtävien automaation avulla. (Lahti & Salminen, 2014 30-31.)

Sähköisyys tuo mukanaan muutoksia myös taloushallinnon palvelumarkkinoille. Vaikka sähköisyys on mahdollistanut uusia palvelumalleja ja markkinoille on tullut uusia toimijoita ja palvelukonsepteja, se tuo varsinkin pienemmät tilitoimistot suurien haasteiden eteen. Asiakkaille tulisi

tarjota nykyaikaista sähköistä palvelua, mikä on johtanut pienempien tilitoimistojen yhdistymiseen ja suurempien tilitoimistojen voimakkaaseen kasvuun. Sähköisten palvelujen tarjoaminen tarkoittaa myös sitä, että tilitoimistot joutuvat uusimaan järjestelmänsä. Markkinoille on tullut myös palvelukonsepteja, jotka on suunnattu suurempien yritysten tarpeisiin, ja ulkoistuksesta on tullut potentiaalinen vaihtoehto entistä suuremmille organisaatioille. (Lahti & Salminen 2014, 31.)

Digitaalisuus muuttaa myös toimenkuvia sekä työtehtäviä. Koska taloushallinnon ala on siirtymässä rutiininomaisten tehtävien suorittajasta kohti laajempaa päätöksen tekoon osallistumista ja asiakkaiden konsultointia, alalla vaaditaan uudenlaisia tietoja ja asenteita. Nämä taas aiheuttavat taloushallinnon työntekijöille uudenlaisia osaamistarpeita. Myös taloushallintoalan säädösten muutos on jatkuvaa, ja muutosvauhti vain kiihtyy mm. kansainvälistymisen myötä. Alan vaatima tietomäärä kasvaa entisestään. Tämän kehityksen myötä tiedon käytön ja ymmärtämisen kontekstisidonnaisuus korostuu. Työmarkkinoilla on nyt jo pula henkilöistä, jotka kykenevät hyödyntämään uusien järjestelmien ja digitaalisuuden tuomia mahdollisuuksia tehokkaasti. (Lahti & Salminen 2014, 31; Rajander-Juusti 2013, 80.) Tätä samaa asiaa peräänkuuluttaa myös Accountorin maajohtaja Outi Lähteenmäki-Lindman Talouselämän kolumnissaan. Digitalisoituminen ei tarkoita taloushallinnon ammattikunnan katoamista, vaan kyse on työtehtävien ja toimialan uudistumisesta. Tulevaisuudessa taloushallinnon ammattilainen on palveluammattilainen ja yritysconsultti. Taloushallinnon tehtävä siirtyy tukitoiminnoista lähemmäs liiketoiminnan strategista kehittämistä. (Lähteenmäki-Lindman 2015.)

Raportissa Liiketalousalan osaamistarpeet – ennakointitietoa koulutuksen suunnittelun tueksi (2013) selvitetään liiketalousalan koulutukseen kohdistuvia osaamistarpeita seuraavien 10–15 vuoden aikana. Työn muutos koskee tulevaisuudessa kaikkia työn tekemisen osa-alueita. Muutokset ihmisten johtamisessa, työn organisoinnissa, työnteon tavoissa, työelämän pelisäännöissä, sosiaalisissa suhteissa sekä työympäristössä, -terveydessä ja -kyvyssä aiheuttavat merkittäviä odotuksia työn vaatimiin osaamisiin ja valmiuksiin. (Rajander-Juusti 2013, 5.)

Taloushallintoalan työllisyyttä ylläpitävät toiminnan lakisääteisyys sekä tehtävien hoidon välttämättömyys organisaation käytännön toiminnan kannalta. Organisaatioiden ulkoistaessaan taloushallinnon toimintojaan tilitoimistoihin ja lähivuosina monen alan ammattilaisen jäädessä eläkkeelle, tarvitaan uusia alan tutkinnon suorittaneita työntekijöitä. Alan kehitystä voisikin kuvailla rutiinitehtävistä ja -raportoinnista siirtymiseksi kohti laajempaa päätösten tekoon osallistumista ja informaation tulkintaa. Taloushallinnon roolin laajentuessa liiketoimintaa voimakkaammin tukevaksi edellytetäänkin taloushallinnon työntekijöiltä uudenlaisia tietoja, taitoja sekä osaamisen kehittämistä. Rajander-Juusti (2013, 35) kiteyttää tulevaisuuden taloushallinnon työntekijän osaamistarpeet seuraavanlaisiksi:

- vahva substanssiosaaminen

- kokonaisuuksien hahmottaminen
- kehittämishalu ja aloitteellisuus
- kommunikaatiotaidot
- ratkaisukeskeisyys
- motivaatio ja innostus.

Tulevaisuuden taloushallinnon ammattilaisilta vaaditaan siis edelleen perustana vahvaa substanssiosaamista, mutta heidän tulee myös hallita laajemmin liiketoiminnan perusteita ja ymmärrettävä oman roolinsa tarjoamat erilaiset mahdollisuudet. Tulevaisuuden työnkuvan vaativuus ja monipuolisuus on tällä hetkellä harvalle tuttua, kun vanhat stereotypiat palkanlaskennasta ja kirjanpidosta eivät enää pidä paikkaansa. Alan uudistuminen vaatiikin muuntautumiskykyä nykyisiltä osaajilta ja tulevaisuuden uusilta tekijöiltä entistä suurempaa osaamiskaalaa. (Lähteenmäki-Lindman 2015.)

3 OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSET TULEVAISUUDEN TÖISTÄ JA NIIHIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Tässä luvussa esitellään aikaisempia tutkimustuloksia tradenomiopiskelijoiden odotuksista ja asenteista tulevaisuuden töitä kohtaan sekä niihin vaikuttaneita tekijöitä. Lisäksi tarkastellaan opiskelijoiden kokemuksia koulutuksesta ja työelämään siirtymisestä. Opiskelijoiden kokemuksia taloushallinnon alan koulutuksesta ja työelämään siirtymisestä on tutkittu pääasiassa opinnäytetöissä.

3.1 Odotukset ja asenteet

Lahden ammattikorkeakoulussa tehdyssä opinnäytetyössä ”Tradenomien työllistyminen” (Saarnio & Tikkanen 2012), jossa tutkittiin Lahden ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijoiden odotuksia työllistymisestä. Tutkimuksessa kävi ilmi, että pääsääntöisesti opiskelijat näkevät tulevaisuutensa positiivisena ja he uskovat työllistyvänsä. Kuitenkin opiskelijat uskovat, että taloudellinen tilanne tulee vaikuttamaan heidän työllistymiseensä ja kilpailu vapaista työpaikoista tiukkenee. Myös suurin osa vastaajista koki, että valmistumisen jälkeen he työllistyvät koulutustaan vastaamattomiin työtehtäviin. Opiskelijoiden toiveena on, että he työllistyvät oman alansa työtehtäviin heti valmistumisen jälkeen. Työtehtävien tasosta kysyttäessä suurin osa vastaajista uskoi valmistumisen jälkeen sijoittuvansa ruohonjuuritason työtehtäviin. Vasta työkokemuksen kartuttua hieman alle puolet uskoivat sijoittuvansa asiantuntijatason työtehtäviin sekä osa keskijohdon sekä johdon tehtäviin. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että tradenomin yleisiä työtehtäviä voivat olla kaikki kaupanalan työtehtävät sekä lähes mitkä tahansa muut työtehtävät.

Kuitenkin taloushallintoon suuntautuneiden opiskelijoiden odotukset ovat hieman korkeammalla. Lähes kaikki taloushallinnon opiskelijat uskoivat sijoittuvansa oman alansa työtehtäviin heti valmistumisen jälkeen. Kuitenkaan työtehtävien tasoa ei pidetty kovin korkeana. Lisäksi kaikki taloushallinnon opiskelijat nimesivät oman suuntautumisensa työtehtäväksi kirjanpidon. Myös palkanlaskentaan sekä tilinpäätökseen liittyvät työtehtävät nousivat vastauksissa esille. (Saarnio & Tikkanen 2012.)

3.2 Koulutus ja työelämä

Tradenomiopiskelijoiden koulutuksesta, työelämästä ja niiden vaikutuksesta toisiinsa on tehty useita eri tutkimuksia lähinnä opinnäytetöiden muodossa. Anna Irljala ja Vilja-Maaria Klasila (2017) tutkivat opinnäytetyössään Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuneiden taloushallinnon tradenomien työllistymistä sekä työelämävalmiuksia. Tutkimuksessa kävi ilmi koulutuksen osalta se, että siihen oltiin suurimmaksi osaksi tyytyväisiä ja koulutuksen antamat työelämävalmiudet ovat pääsääntöisesti hyviä. Hyvänä koulutuksessa pidettiin käytännönläheisyyttä sekä monipuolisuutta.

Kuitenkin koulutuksen suurimmaksi kehityskohteeksi opiskelijat mainitsivat taloushallinnon sähköisten järjestelmien vähäisen käytön.

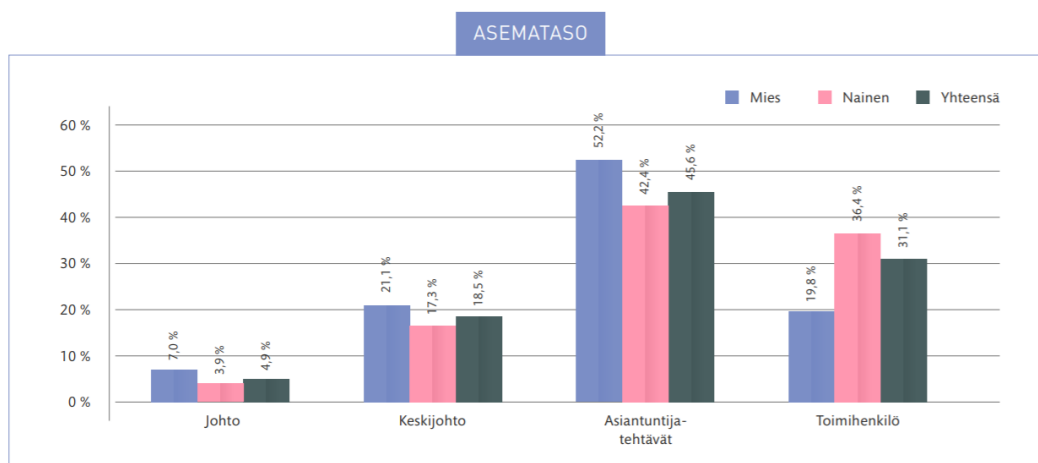
Samassa tutkimuksessa tutkittiin valmistuneiden taloushallinnon tradenomien työllistymistä. Heistä 93 % oli työssäkäyviä ja 7 % työttömänä. Työssäkävivistä 84% työskenteli koulutusta vastaavissa työtehtävissä. Suurin osa heistä työllistyi jo opintojen aikana tai viimeistään kolmen kuukauden kuluttua valmistumisesta. Kuitenkin kaikki, jotka työskentelivät koulutustaan vastaavassa työtehtävässä, olivat työllistyneet vuoden sisällä valmistumisesta. Yli puolet alalla työskentelevistä mainitsivat kirjapidon, reskontran sekä laskutuksen tyypillisimmiksi työtehtävikseen. Syitä siihen, miksi työssäkäyvät eivät työskennelleet koulutusta vastaavalla alalla oli useita, mutta yleisimpinä syinä olivat yrittäjyys ja aikaisempi vakituinen työ. Työttömillä suurin syy työttömyyteen oli työkokemuksen puute. (Irljala & Klasila 2017.)

Myös Nina Moilanen, Petra Määttä ja Marjukka Määttänen (2010) tutkivat opinnäytetyössään tradenomien työllistymistä. Tutkimusta ei ollut rajattu koskemaan vain taloushallinnon tradenomeja. Kuitenkin tutkimuksen tulokset olivat mielenkiintoisia, sillä kyselyyn vastanneista 13 % oli työttömänä ja 57 % vastaajista työskentelivät koulutustaan vastaavissa työtehtävissä. Tutkimuksen mukaan vähäinen osuus johtuu senhetkisestä taloudellisesta tilanteesta ja vastaajien mukaan mieluummin on otettava vastaan työ, joka ei vastaa koulutusta kuin se, että jäisi työttömäksi. Työssäkävivistä vastaajista 52 % olivat työllistyneet jo ennen valmistumista, kun taas loput, 49 %, olivat työllistyneet valmistumisen jälkeen. Tutkimuksessa ei selvitetty, kauanko valmistuneilla oli kestänyt työllistyä. Koulukseen liittyviä kysymyksiä oli niukasti, mutta niihin liittyviin kysymyksiin vastattiin seuraavasti: 61 % vastaajista koki, että tradenomin koulutus mahdollistaa etenemisen senhetkisellä työpaikalla. Kuitenkin 39 % oli sitä mieltä, että tradenomin koulutuksella ei pääse etenemään helposti senhetkisessä työpaikassa. Suurin osa vastaajista kuitenkin kertoi, että heidän työnsä vaatii ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen.

Hanna Seppälä (2017) tutki opinnäytetyössään taloushallintoon suuntautuneiden tradenomien osaamisen vastaavuutta työelämän tarpeisiin. Hän haastatteli ainoastaan jo valmistuneita, taloushallinnon alalle työllistyneitä tradenomeja. Kaikki heistä olivat työllistyneet samaan paikkaan, missä olivat suorittaneet harjoittelunsa. Työllistyminen oli tapahtunut joko heti harjoittelujakson jälkeen tai lyhyen ajan kuluttua siitä. Koulutuksesta kysyttäessä haastateltavat vastasivat taloushallinnon koulutuksen olleen pääsääntöisesti hyvällä tasolla, ja se antaa hyvät valmiudet työelämään taloushallinnon alalla. Kuitenkin kritiikkiä annettiin vanhanaikaisista kirjapito-ohjelmista sekä siitä, ettei opintojaksolla saa kosketusta sähköisiin taloushallinto-ohjelmistoihin. (Seppälä 2017.)

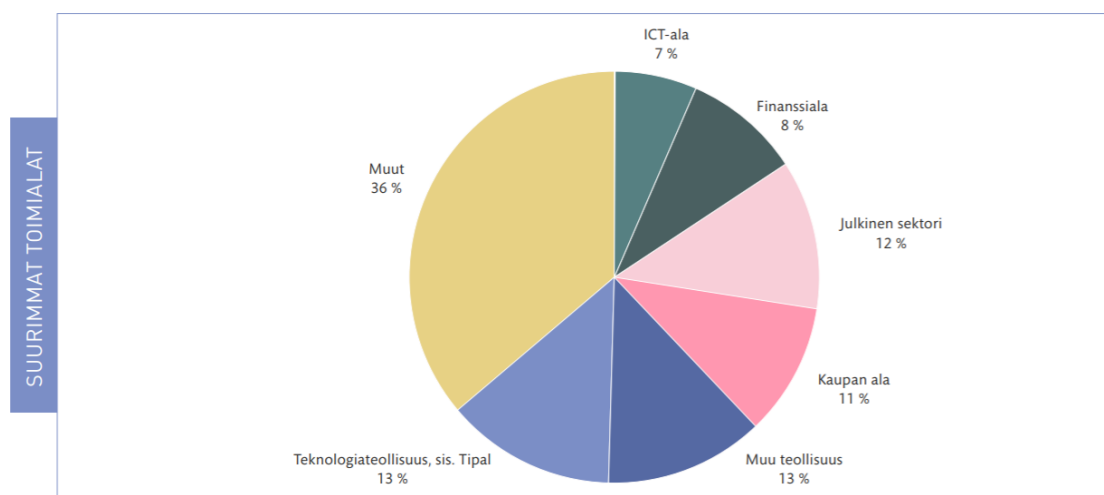
Myös Tradenomiliitto TRAL on tutkinut tradenomien sijoittumista työelämään ja tradenomin koulutusta. Vuoden 2017 jäsentutkimus on lukujensa puolesta melko samoilla linjoilla kuin opinnäytetöinä tehdyt

tutkimuksetkin: vastaajista n. 90 % oli työ- tai virkasuhteessa, 5 % työttömänä tai lomautettuna ja n. 4 % palkattomalla vapaalla. Alla olevassa kuviossa näkyy tradenomien toimiasemat (kuva 3). (Tradenomiliitto TRAL, 2017.)

Kuva 3. Tradenomien asemataso työelämässä (Tradenomiliitto TRAL 2017, 4)

Tradenomit ovat sijoittuneet työelämässä kaikille toimialoille ja sektoreille. Suurin osa, 86 %, työskentelee yksityisellä sektorilla. Julkisella sektorilla työskentelee 12 % ja kolmannella sektorilla, esimerkiksi järjestöissä, työskentelee 2 % tradenomeista. Alla olevista kuvioista selviää vielä suurimmat toimialat (kuva 4). (Tradenomiliitto TRAL 2017.)

Kuva 4. Tradenomien suurimmat toimialat (Tradenomiliitto TRAL 2017, 5)

Tradenomiliitto TRAL oli toimeksiantajana tutkimuksessa, jossa selvitettiin tradenomien näkemyksiä taloushallinnon osaamisestaan ja koulutuksen vastaavuudesta työelämään. Tutkimukseen vastanneista tradenomeista 85 % koki tradenomikoulutuksen joko hyödylliseksi tai erittäin hyödylliseksi. Selkeä enemmistö on myös sitä mieltä, että tutkinnosta on ollut hyötyä työnsaannissa. Suurin osa vastaajista kokee koulutuksen vastanneen hyvin työelämän tarpeisiin, puolet vastaajista on väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä. Kuitenkin koulutukselta toivottiin lisää

käytännönläheisyyttä, esimerkkeinä tästä mainittiin yhteistyö yritysten kanssa käytännön harjoitusten sekä verkostoitumisen toivossa. (Tradenomiliitto TRAL 2016.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena ja aineisto analysoitiin määrällisin eli kvantitatiivisin menetelmin. Tutkimuksen kohdejoukkona oli Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman taloushallinnon opintopolun päivätoteutuksessa opiskelevat toisen ja kolmannen vuoden opiskelijat.

4.1 Kvantitatiivinen kyselytutkimus

Kvantitatiivisella tutkimuksella pyritään vastaamaan kysymyksiin, kuinka paljon tai miten usein ja tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan numeerisesti (Vilkkä 2007, 14). Tutkittavista ilmiöistä muodostetaan usein mitattavia muuttujia, joita voidaan tarkastella erilaisin tilastollisin testein (Kananen 2011, 12). Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketutkimusta. Kyselylomaketutkimuksessa voidaan varmistua siitä, että kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla, mikä lisää tutkimuksen objektiivisuutta ja luotettavuutta (Vilkkä 2007, 28; Kananen 2015, 202).

Kyselylomaketutkimuksella saadaan kerättyä paljon tietoa lyhyessä ajassa. Lisäksi kyselylomake mahdollistaa anonyymien vastaamisen (Kananen 2015, 202). Koska opinnäytetyön tekijä opiskeli samalla vuosikurssilla tutkittavien opiskelijoiden kanssa, oli tärkeää tarjota mahdollisuus vastata anonyymisti. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia opiskelijoiden tulevaisuuden työn osaamistarpeita ja niihin vaikuttavia tekijöitä, joten kyselylomaketutkimus ja kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät soveltuivat hyvin näiden tutkimuskysymysten selvittämiseen. Kyselylomaketutkimukseen liittyy myös joitakin haasteita, joita ovat esimerkiksi mahdollinen alhainen vastausprosentti erityisesti verkkokyselyssä ja kyselylomakkeen joustamattomuus (Kananen 2015, 202).

Kyselylomake laadittiin tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen pohjalta (ks. liite 1). Kyselylomakkeen tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden näkemyksiä ja mielipiteitä taloushallinnon alan tulevaisuuden töiden osaamistarpeista sekä Hämeen ammattikorkeakoulun Liiketalouden koulutusohjelman taloushallinnon opintopolusta. Tulevaisuuden töiden osaamistarpeita koskevat kysymykset määritettiin Rajander-Juustin (2013, 35) teoriaa mukaillen. Osaamistarpeet sisälsivät viisi kysymysosiota, jotka olivat:

1. substanssiosaaminen, jossa pyrittiin kartoittamaan opiskelijan liiketalouden koulutuksesta saatua osaamista
2. kokonaisuusien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys
3. kehittämishalu ja aloitteellisuus
4. kommunikaatiotaidot
5. motivaatio ja innostus.

Lisäksi kyselylomakkeessa selvitettiin opiskelijoiden taustatietoja (sukupuoli, ikä, opintojen aloitusvuosi, aiempi koulutus ja alan työkokemus), jatkokoulutushalukkuutta sekä mielipiteitä saamansa koulutuksen laadusta ja tulevaisuuden työnäkymistä.

4.2 Tutkimuskysymykset

On todettu, että nykyisin korkeakoulutetut opiskelijat eivät työllisty yhtä hyvin kuin aiemmin. (esim. Kalenius 2014, 13 ja Heinisuo ym. 2011, 7.) On todettu myös, että taloushallinnon tradenomiopiskelijoilla yksi keskeinen pelko työllistymiseen liittyen on se, riittääkö kaikille työpaikkoja heikon taloudellisen tilanteen takia (Saario & Tikkanen 2012). Tällä tutkimuksella pyritään selvittämään taloushallinnon tradenomiopiskelijoiden alan osaamista, arviota saamansa koulutuksen laadusta ja odotuksia tulevaisuuden työlle. Lisäksi tarkastellaan näiden edellä mainittujen tekijöiden välisiä yhteyksiä ja opiskelijoiden taustatekijöiden vaikutusta niihin. Näiden tavoitteiden pohjalta muodostuivat seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Mitä tulevaisuuden taloushallinnon alan osaamistarpeita (Rajander-Juusti 2013) opiskelijat kokevat hallitsevansa?
 - a. Miten osaamisen eri osa-alueet ovat yhteydessä keskenään?
 - b. Ovatko opiskelijoiden taustatekijät ja arvio koulutuksen laadusta yhteydessä opiskelijoiden kokemaan osaamiseen?
2. Miten opiskelijat suhtautuvat työelämään siirtymiseen?
 - a. Mille alalle opiskelijat toivovat työllistyvänsä?
 - b. Ovatko opiskelijat kiinnostuneita jatkokouluttautumisesta?

Jotta opiskelijoiden alalla pysymistä ja positiivista suhtautumista työhön tulevaisuudessa voisi vahvistaa, on tärkeää pyrkiä löytämään niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelijoiden suhtautumiseen tulevaan työhönsä. Opiskelijoiden näkemyksiä on tärkeää tutkia myös siksi, että koulutusta on siten myös mahdollista kehittää opiskelijoiden tarpeen mukaan.

4.3 Tutkimuksen kohdejoukko ja aineiston keruu

Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman päivätoteutuksessa opiskelevia taloushallinnon opintopolun opiskelijoita. Tutkimuksen kohdejoukon valinnassa otantamenetelmänä käytettiin harkinnanvaraista näytettä, sillä siinä on käytetty opinnäytetyön tekijän omaa harkintaa (Holopainen, Tenhunen & Vuorinen 2004). Tutkimuksen kohdejoukoksi valittiin päivätoteutuksessa toista ja kolmatta vuotta liiketaloutta opiskelevat opiskelijat, jotka ovat suuntautuneet taloushallintoon, sillä heillä oli vähintään vuoden kokemus koulutusohjelmasta ja heidät oli helpompi tavoittaa. Tutkimuksen perusjoukkona olivat Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman päivätoteutuksessa opiskelevat taloushallinnon opintopolun opiskelijat. Taloushallinnon opintopolun valitsee vuosittain noin 30 opiskelijaa.

Tutkimukseen otos oli yhteensä 36 opiskelijaa, joista 23 olivat toisen vuosikurssin opiskelijoita ja 12 kolmannen vuosikurssin opiskelijoita. Tutkimuksen vastausprosentti toisen vuosikurssin opiskelijoista oli noin 80 % ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoista noin 40 %. Tutkimuksen vastausprosentti oli hyvä, joten tuloksista voidaan tehdä suuntaa antavia johtopäätöksiä Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman taloushallinnon opintopolun opiskelijoiden osaamisesta ja mielipiteistä koulutuksen laadusta (Kananen 2011, 67).

Aineiston keruu tapahtui kahtena eri päivänä kahdella taloushallinnon opintopolkuun kuuluvalla kurssilla, jotka olivat suunnattu sekä toisen että kolmannen vuosikurssin opiskelijoille. Aineiston keräämiseen käytettiin Webropol kyselytutkimustyökalua. Kyselylomakkeen ohjeistuksessa tutkitaville kerrottiin lyhyesti tutkittavasta aiheesta, vastaamisen vapaaehtoisuudesta, anonymiteetista ja aineiston jatkokäsittelystä.

Kyselyyn vastaajista suurin osa, 22 opiskelijaa, oli naisia. Miehiä vastaajista oli 14 opiskelijaa, muun sukupuolisia ei yhtäkään. Otos vastasi sukupuolijakaumaltaan hyvin taloushallinnon toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoita. Vastaajista yli puolet olivat iältään 21 – 26 vuotiaita (ks. taulukko 1)

Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma.

	n	Prosentti
18-20 vuotta	4	11,11%
21-23 vuotta	14	38,89%
24-26 vuotta	8	22,22%
27-30 vuotta	6	16,67%
31 vuotta tai yli	4	11,11%

Aiempaa koulutusta kysyttäessä kävi ilmi, että yli puolet vastaajista oli käynyt lukion. Yksikään opiskelija ei ollut käynyt yliopistoa (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Vastaajien aiempi koulutus

	n	Prosentti
Ammattikoulu, tutkinto?	7	19,44%
Lukio	25	69,44%
Ammattikorkeakoulu, tutkinto?	2	5,56%
Yliopisto	0	0%
Muu, mikä?	2	5,56%

Muiden kuin lukiotaustaisten opiskelijoiden taustakoulutukset olivat muutamilta eri aloilta. Ammattikoulun suorittaneista muun muassa neljä henkilöä olivat suorittaneet merkonomien tai liiketalouden perustutkinnon.

Alan työkokemusta kysyttäessä selvisi, että puolella vastaajista ei ole lainkaan työkokemusta alalta. Muilla työkokemusta oli puolesta vuodesta yli kolmeen vuoteen (ks. taulukko 3).

Taulukko 3. Vastaajien alan työkokemus.

	n	Prosentti
Ei ole alan työkokemusta	18	50%
Alle 6 kuukautta	7	19,45%
6-12 kuukautta	7	19,44%
1-2 vuotta	1	2,78%
2-3 vuotta	0	0%
Yli 3 vuotta	3	8,33%

4.4 Aineiston analyysi

Kvantitatiivisen tutkimuksen analysoinnissa hyödynnetään erilaisia tilastollisia menetelmiä, joilla pyritään kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä tai mittaamaan esimerkiksi ilmiöiden välisiä suhteita (Kananen 2015, 286). Tässä tutkimuksessa analyysiohjelmina hyödynnettiin Webropol-kyselytutkimustyökalua ja SPSS-tilasto-ohjelmaa. SPSS-tilasto-ohjelman käytössä opinnäytetyön tekijä sai taustatukea ulkopuoliselta henkilöltä, ja tämän saman henkilön SPSS-tilasto-ohjelmaa käytettiin analysoinnissa.

Webropol-työkalulla saatiin kuvailevat tiedot tutkittavien taustatiedoista sekä kaikista kyselylomakkeen muuttujista (kysymyksistä). Kuvailevien tietojen tarkastelun jälkeen tutkimusaineisto siirrettiin SPSS-ohjelmaan, jossa ensimmäiseksi muodostettiin keskiarvomuuttujat kyselylomakkeen osioiden mukaan. Opiskelijoiden tulevaisuuden taloushallinnon alan osaamistarpeista muodostettiin viisi keskiarvomuuttujaa teorian pohjalta:

1. substanssiosaaminen
2. kokonaisuusien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys
3. kehittämishalu ja aloitteellisuus
4. kommunikaatiotaidot
5. motivaatio ja innostus.

Kaksi muuta keskiarvomuuttujaa olivat arvio koulutuksen laadusta ja jatkokoulutushalukkuus. Kaikille keskiarvomuuttujille laskettiin keskiarvo ja keskihajonta. Lisäksi tarkasteltiin keskiarvomuuttujien välisiä yhteyksiä korrelaatioiden ja niiden tilastollisen merkitsevyyden avulla.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksessa tarkasteltiin Hämeen ammattikorkeakoulussa taloushallintoon suuntautuneiden liiketalouden opiskelijoiden taloushallinnon alan tulevaisuuden osaamista. Osaamista tarkasteltiin taloushallinnon alaan liittyvän substanssiosaamisen ja muiden taloushallinnon alalla tulevaisuudessa tarvittavien osaamistarpeiden kautta. Muihin osaamistarpeisiin kuuluvat:

- kokonaisuuksien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys
- kehittämishalu ja aloitteellisuus
- kommunikaatiotaidot
- motivaatio ja innostus (Rajander-Juusti 2014).

Osaamistarpeiden lisäksi selvitettiin opiskelijoiden arvio liiketalouden ja taloushallinnon koulutuksen laadusta. Tutkimuksessa kysyttiin myös opiskelijoiden jatkokoulutushalukkuutta sekä mielipiteitä tulevaisuuden työstä. Tuloksia tarkasteltiin keskiarvomuuttujien keskiarvojen, keskihajonnan ja havaittujen muuttujien kuvailevien tietojen pohjalta, sillä niiden avulla voidaan saada tarkempaa tietoa opiskelijoiden osaamisen tasoista. Lisäksi tarkasteltiin keskiarvomuuttujien reliabiliteettia Cronbachin alfan avulla.

Keskiarvomuuttujien ja opiskelijoiden taustatekijöiden välisiä yhteyksiä tarkasteltiin myös korrelaatioiden avulla, jolloin on mahdollista saada tietoa siitä, mitkä tekijät ovat yhteydessä opiskelijoiden osaamiseen, arvioon koulutuksen laadusta ja jatkokoulutushalukkuuteen. Tilastollinen merkitsevyydestaus kertoo yhteyden todennäköisyydestä. Mitä pienempi p-arvo on, sitä todennäköisempi korrelaatio on. Korrelaatioiden tilastollista merkitsevyyttä testattiin p-arvon avulla. Hyvää merkitsevyystasoa osoitti $p < 0,01$ ja erinomaista merkitsevyystasoa $p < 0,001$. (Holopainen & Pulkkinen 2014, 242-245.)

Taulukko 4. Korrelaatiot, keskiarvot, keskihajonnat ja reliabiliteettianalyysi.

Keskiarvomuuttujat	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1. Substanssiosaaminen (SUB)	1										
2. Kokonaisuuksien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys (KORA)	0,61**	1									
3. Kehittämishalu ja aloitteellisuus (KEH)	0,42*	0,76**	1								
4. Kommunikaatiotaidot (KOM)	-0,05	0,20	0,23	1							
5. Motivaatio ja innostus (MOT)	0,42*	0,32	0,27	0,11	1						
6. Arvio koulutuksen laadusta (KOU)	0,60**	0,51**	0,47**	0,13	0,76**	1					
7. Jatkokoulutushalukkuus (JATKO)	0,25	0,32	0,37*	0,22	-0,10	0,11	1				
Taustamuuttujat											
8. Sukupuoli	0,15	0,17	-0,09	-0,01	-0,01	0,25	0,2	1			
9. Ikä	-0,05	-0,12	-0,11	0,16	0,19	0,04	-0,26	-0,09	1		
10. Opintojen aloitusvuosi	-0,04	0,20	0,14	-0,17	-0,27	-0,38*	-0,12	-0,03	-0,21	1	
11. Alan työkokemus	0,28	0,13	0,05	-0,03	0,16	0,05	0,11	0,07	0,29	0,19	1
M= Keskiarvo	2,99	3,61	3,72	3,97	3,78	3,10	2,82	-	-	-	-
SD= Keskihajonta	0,76	0,84	0,87	0,54	0,73	0,98	1,01	-	-	-	-
N= Vastaajien määrä	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36
Reliabiliteettianalyysi (Cronbachin alfa)	0,89	0,91	0,89	0,49	0,85	0,93	0,80	-	-	-	-
Kysymysten lukumäärä keskiarvomuuttujissa (N of items)	8	5	4	4	4	4	5	1	1	1	1

*p<0,01 (hyvä merkitsevyystaso), **p<0,001 (erinomainen merkitsevyystaso)

5.1 Osaamistarpeet

Opiskelijat kuvasivat taloushallinnon alaan liittyvän substanssiosaamisensa olevan kohtuullisella tasolla ($M=2,99$) ja opiskelijoiden vastaukset vaihtelivat jonkin verran ($SD=0,76$) (ks. taulukko 4). Opiskelijat kokivat myös heikkoa osaamista useilla osaamisalueilla. Heikoimmin opiskelijat kokivat osaavansa budjetointiin ja investointilaskentaan liittyviä taitoja. Yli puolet opiskelijoista olivat täysin eri mieltä tai eri mieltä kysyttäessä budjetointiin tai investointilaskentaan liittyvistä taidoista. Kohtuullisen heikoiksi opiskelijat kuvasivat myös palkanlaskentaan, tilinpäätöksen tekemiseen ja taloushallinnon alaan liittyvien lakien ja sopimuksien tuntemiseen liittyvän osaamisensa. Parhaiten opiskelijat kuvasivat osaavansa kirjanpidon tekemisen sekä tieto- ja viestintätaitoja. Eniten opiskelijoiden vastaukset jakaantuivat taloushallinnon tietojärjestelmien osaamisen osalta. Substanssiosaamisen keskiarvomuuttuja oli reliabiliteetiltään hyvällä tasolla ($\alpha=0,89$) (ks. taulukko 4).

Taulukko 5. Opiskelijoiden vastaukset Substanssiosaaminen-osion väittämiin.

Osaamistarpeet; Substanssiosaaminen									
Väittäjä	Täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	Täysin samaa mieltä		
Osaan taloushallinnon alaan liittyvät lait ja sopimukset	Vastauksia kpl	2	12	13	8	1			
	Vastauksia prosentteina	5,56 %	33,33 %	36,11 %	22,22 %	2,78 %			
Omaan hyvät tieto- ja viestintätekniikan perustaidot	Vastauksia kpl	0	1	17	14	4			
	Vastauksia prosentteina	0 %	2,78 %	47,22 %	38,89 %	11,11 %			
Hallitsen taloushallinnon tietojärjestelmät	Vastauksia kpl	2	10	10	12	2			
	Vastauksia prosentteina	5,55 %	27,78 %	27,78 %	33,33 %	5,56 %			
Hallitsen kirjanpidon tekemisen	Vastauksia kpl	0	4	15	6	11			
	Vastauksia prosentteina	0 %	11,11 %	41,67 %	16,67 %	30,55 %			
Hallitsen tilinpäätöksen tekemisen	Vastauksia kpl	4	10	12	8	2			
	Vastauksia prosentteina	11,11 %	27,78 %	33,33 %	22,22 %	5,56 %			
Hallitsen budjetointiin liittyvät taidot	Vastauksia kpl	3	16	11	5	1			
	Vastauksia prosentteina	8,33 %	44,44 %	30,56 %	13,89 %	2,78 %			
Hallitsen investointilaskentaan liittyvät taidot	Vastauksia kpl	4	15	9	5	3			
	Vastauksia prosentteina	11,11 %	41,67 %	25 %	13,89 %	8,33 %			
Hallitsen palkanlaskennan perusteet	Vastauksia kpl	6	9	12	8	1			
	Vastauksia prosentteina	16,67 %	25 %	33,33 %	22,22 %	2,78 %			

Opiskelijat kokivat pääsääntöisesti hahmottavansa hyvin kokonaisuuksia ja olevansa ratkaisukeskeisiä ($M=3,61$). Vastaukset kuitenkin vaihtelivat jonkin verran ($SD=0,84$) (ks. taulukko 4). Vain harvat opiskelijat vastasivat olevansa täysin eri mieltä tai eri mieltä kokonaisuuksien hahmottamiseen tai ratkaisukeskeisyyteen liittyviin väittämiin. Ainoastaan kysyttäessä opiskelijoiden paineensietokykyä yhteensä viisi opiskelijaa kuvasivat sen olevan heikkoa. Reliabiliteettianalyysi osoitti hyvää tasoa kokonaisuuksien hahmottamisen ja ratkaisukeskeisyyden keskiarvomuuttujalle ($\alpha=0,91$).

Taulukko 6. Opiskelijoiden vastaukset Kokonaisuuksien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys -osion väittämiin.

Osaamistarpeet; Kokonaisuuksien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys								
Väittäjä	Täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	Täysin samaa mieltä	
Käsittelen ongelmat ratkaisukeskeisesti	Vastauksia kpl	1	2	10	17	6		
	Vastauksia prosentteina	2,78 %	5,55 %	27,78 %	47,22 %	16,67 %		
Olen hyvä hallitsemaan laajoja kokonaisuuksia	Vastauksia kpl	1	3	11	18	3		
	Vastauksia prosentteina	2,78 %	8,33 %	30,56 %	50 %	8,33 %		
Ymmärrän riskienhallinnan merkityksen taloushallinnon alalla	Vastauksia kpl	0	3	11	16	6		
	Vastauksia prosentteina	0 %	8,33 %	30,56 %	44,44 %	16,67 %		
Minulla on hyvä paineensietokyky	Vastauksia kpl	4	1	10	15	6		
	Vastauksia prosentteina	11,11 %	2,78 %	27,78 %	41,67 %	16,66 %		
Osaan tarvittaessa ennakoida työhöni vaikuttavia asioita	Vastauksia kpl	2	2	10	14	7		
	Vastauksia prosentteina	5,72 %	5,71 %	28,57 %	40 %	20 %		

Suurin osa taloushallinnon opiskelijoista kuvasivat olevansa kehittämishaluisia ja aloitekykyisiä ($M=3,72$), vaikka myös tässä osiossa vastaukset vaihtelivat eniten ($SD=0,87$) (ks. taulukko 4). Opiskelijat vastasivat pääasiassa ”täysin samaa mieltä”, ”samaa mieltä” tai ”ei samaa eikä eri mieltä” vastausvaihtoehtoja kehittämishalun ja aloitteellisuuteen liittyviin osaamistarpeiden väittämiin. Myös kehittämishalun ja aloitteellisuuden keskiarvomuuttuja sai reliabiliteettianalyysissa hyvän tuloksen ($\alpha=0,89$).

Taulukko 7. Opiskelijoiden vastaukset Kehittämishalu ja aloitteellisuus -osion väittämiin.

Osaamistarpeet; Kehittämishalu ja aloitteellisuus								
Väittäjä	Täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	Täysin samaa mieltä	
Olen oma-aloitteinen ja tartun nopeasti toimeen	Vastauksia kpl	1	3	11	10	11		
	Vastauksia prosentteina	2,78 %	8,33 %	30,55 %	27,78 %	30,56 %		
Kehitän itseäni jatkuvasti työhön liittyen	Vastauksia kpl	1	6	10	12	7		
	Vastauksia prosentteina	2,78 %	16,67 %	27,78 %	33,33 %	19,44 %		
Suhtaudun työhöni kehittämislähtöisesti	Vastauksia kpl	1	1	10	15	9		
	Vastauksia prosentteina	2,78 %	2,78 %	27,78 %	41,66 %	25 %		
Pystyn toimimaan nopeasti muuttuvissa tilanteissa	Vastauksia kpl	1	1	10	16	8		
	Vastauksia prosentteina	2,78 %	2,78 %	27,78 %	44,44 %	22,22 %		

Opiskelijat vastasivat taloushallinnon alaan liittyvien kommunikaatiotaitojensa olevan hyvällä ja erinomaisella tasolla ($M=3,97$) ja vastaukset vaihtelivat melko vähän ($SD=0,54$) (ks. taulukko 4). Juuri kukaan opiskelijoista ei kokenut kommunikaatiotaitojaan huonoiksi tai erittäin huonoiksi. Ainoastaan englanninkielen taitoon liittyen vastaukset hajaantuivat enemmän. Reliabiliteettianalyysin mukaan keskiarvomuuttujan reliabiliteetti oli kuitenkin vain tyydyttävällä tasolla ($\alpha=0,49$).

Taulukko 8. Opiskelijoiden vastaukset Kommunikaatiotaidot-osion väittämiin.

Osaamistarpeet; Kommunikaatiotaidot							
Väittäjä	Täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	Täysin samaa mieltä
Minulla on hyvät kommunikaatiotaidot	Vastauksia kpl	0	1	5	20	10	
	Vastauksia prosentteina	0 %	2,78 %	13,89 %	55,55 %	27,78 %	
Ajattelen asiakaslähtöisesti työssäni	Vastauksia kpl	0	0	8	16	12	
	Vastauksia prosentteina	0 %	0 %	22,22 %	44,45 %	33,33 %	
Minulla on hyvä englanninkielen taito	Vastauksia kpl	4	5	9	13	5	
	Vastauksia prosentteina	11,11 %	13,89 %	25 %	36,11 %	13,89 %	
Tulen hyvin toimeen erilaisten ihmisten kanssa	Vastauksia kpl	0	0	3	15	18	
	Vastauksia prosentteina	0 %	0 %	8,33 %	41,67 %	50 %	

Opiskelijat olivat keskimäärin hyvin motivoituneita ja innostuneita taloushallinnon alasta ja sen opiskelusta ($M=3,78$) vaikka keskihajontaa oli jonkin verran ($SD=0,73$). Opiskelijat kokivat erityisesti työn motivoivan heitä. Vastajaista 74,3% vastasivat kyseiseen väittämään olevansa samaa tai täysin samaa mieltä. Työn innostavuudessa vastaukset jakaantuivat enemmän. Myös tämän keskiarvomuuttujan reliabiliteetti oli hyvällä tasolla ($\alpha=0,85$) (ks. taulukko 4).

Taulukko 9. Opiskelijoiden vastaukset Motivaatio ja innostus -osion väittämiin.

Osaamistarpeet; Motivaatio ja innostus							
Väittäjä	Täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	Täysin samaa mieltä
Koen, että taloushallinnon työtehtävien työnkuvat sopivat minulle	Vastauksia kpl	1	3	14	11	6	
	Vastauksia prosentteina	2,86 %	8,57 %	40 %	31,43 %	17,14 %	
Odotan innolla työuran aloittamista	Vastauksia kpl	0	2	8	14	10	
	Vastauksia prosentteina	0 %	5,88 %	23,53 %	41,18 %	29,41 %	
Työ motivoi minua	Vastauksia kpl	0	0	9	18	8	
	Vastauksia prosentteina	0 %	0 %	25,71 %	51,43 %	22,86 %	
Työ innostaa minua	Vastauksia kpl	0	3	13	11	8	
	Vastauksia prosentteina	0 %	8,57 %	37,14 %	31,43 %	22,86 %	

Osaamistarpeiden välisiä yhteyksiä tarkastellessa todettiin, että kehittämishalulla ja aloitteellisuudella sekä kokonaisuusien hahmottamisella ja ratkaisukeskeisyydellä oli voimakkain tilastollisesti merkitsevä muuttujien välinen yhteys ($r=0,76$) eli korrelaatiokerroin, jota kuvataan kirjaimella r . Myös substanssiosaamisen sekä kokonaisuusien hahmottamisen ja ratkaisukeskeisyyden välillä oli tilastollisesti merkitsevä vahva yhteys ($r=0,61$). Substanssiosaaminen oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä myös kehittämishaluun ja aloitteellisuuteen sekä motivaatioon ja innostukseen ($r=0,42$). Kaikki todetut yhteydet olivat positiivisia, joten opiskelijoiden kokemukset erilaisesta osaamisesta vahvistivat toisiaan (ks. taulukko 4).

5.2 Opiskelijoiden arvio koulutuksen laadusta

Opiskelijat arvioivat saamansa koulutuksen laadun olevan hyvällä tasolla ($M=3,10$). Tämän keskiarvomuuttujan osalta vastaukset kuitenkin vaihtelivat paljon ($SD=0,98$). Moni opiskelijoista koki myös, ettei ole saanut riittäviä valmiuksia toimia taloushallinnon asiantuntijana tai laskenta-alan

perustehtävissä. Koulutuksen laadun keskiarvomuuttuja oli reliabiliteetiltään hyvä ($\alpha=0,93$) (ks. taulukko 4).

Taulukko 10. Opiskelijoiden vastaukset kysyttäessä arviota koulutuksen laadusta.

Opiskelijoiden arvio koulutuksen laadusta								
Väittäjä	Täysin eri mieltä	1	2	3	4	5	Täysin samaa mieltä	
Olen saanut liiketalouden koulutuksesta riittävät valmiudet toimia laskenta-alan perustehtävissä	Vastauksia kpl	3	7	10	8	8		
	Vastauksia prosentteina	8,33 %	19,45 %	27,78 %	22,22 %	22,22 %		
Olen saanut taloushallinnon koulutuksesta riittävät valmiudet toimia taloushallinnon asiantuntijana	Vastauksia kpl	5	9	13	8	1		
	Vastauksia prosentteina	13,89 %	25 %	36,11 %	22,22 %	2,78 %		
Taloushallinnon koulutus on ollut hyvää	Vastauksia kpl	1	7	13	11	4		
	Vastauksia prosentteina	2,78 %	19,44 %	36,11 %	30,56 %	11,11 %		
Taloushallinnon koulutus on ollut laadukasta	Vastauksia kpl	1	10	12	11	2		
	Vastauksia prosentteina	2,78 %	27,78 %	33,33 %	30,56 %	5,55 %		

Tarkasteltaessa opiskelijoiden arvioon koulutuksen laadusta yhteydessä olevia muuttujia, kävi ilmi, että opiskelijoiden kokemalla innostuksella ja motivaatiolla oli tilastollisesti merkitsevä vahva yhteys kokemukseen koulutuksen laadusta ($r=0,76$). Lisäksi opiskelijoiden arvio koulutuksen laadusta oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä melko vahvasti myöskin opiskelijoiden substanssiosaamiseen ($r=0,60$). Näiden lisäksi kokonaisuuk-sien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys sekä kehittämishalu ja aloitteellisuus olivat tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä opiskelijoiden arvioon koulutuksen laadusta ($r=0,51$ ja $r=0,47$). Osaamistarpeista ainoastaan kommunikaatiotaidoilla ei ollut yhteyksiä arvioon koulutuksen laadusta. Opiskelijoiden taustatekijöistä (sukupuoli, ikä, opintojen aloitusvuosi ja työkokemus) ainoastaan opintojen aloitusvuosi oli kohtalaisesti ($r=0,38$) yhteydessä opiskelijoiden arvioon koulutuksen laadusta. Alemman vuosikurssin opiskelijat olivat arvioineet koulutuksen laadun keskimäärin paremmaksi kuin ylemmän vuosikurssin opiskelijat (ks. taulukko 4).

5.3 Opiskelijoiden jatkokoulutushalukkuus ja tulevaisuuden työt

Vain osa taloushallinnon opiskelijoista vastasi olevansa kiinnostunut jatkokouluttautumisesta ($M=2,82$) ja opiskelijoiden vastaukset vaihtelivat eniten tässä osa-alueessa ($SD=1,01$). Opiskelijat olivat huomattavasti enemmän kiinnostuneempia saman alan jatko-opinnoista kuin eri alojen jatko-opinnoista. Myös tämän osa-alueen osalta reliabiliteetti oli hyvä ($\alpha=0,80$) (ks. taulukko 4).

Taulukko 11. Opiskelijoiden vastaukset väittämiin kysyttäessä jatkokoulutushalukkuudesta ja tulevaisuuden töistä.

Jatkokoulutushalukkuus ja tulevaisuuden työt		1	2	3	4	5	
Väittäjä	Täysin eri mieltä						Täysin samaa mieltä
Haluan jatkaa opintoja tämän koulutuksen jälkeen	Vastauksia kpl	3	5	10	8	10	
	Vastauksia prosentteina	8,33 %	13,89 %	27,78 %	22,22 %	27,78 %	
Minua kiinnostaa saman alan YAMK-opinnot valmistumisen jälkeen	Vastauksia kpl	7	6	7	12	4	
	Vastauksia prosentteina	19,45 %	16,67 %	19,44 %	33,33 %	11,11 %	
Minua kiinnostaa eri alan YAMK-opinnot valmistumisen jälkeen	Vastauksia kpl	15	5	12	2	2	
	Vastauksia prosentteina	41,67 %	13,89 %	33,33 %	5,55 %	5,56 %	
Minua kiinnostaa saman alan yliopisto-opinnot valmistumisen	Vastauksia kpl	7	5	8	7	9	
	Vastauksia prosentteina	19,45 %	13,89 %	22,22 %	19,44 %	25 %	
Minua kiinnostaa eri alan yliopisto-opinnot valmistumisen jälkeen	Vastauksia kpl	16	6	6	4	4	
	Vastauksia prosentteina	44,44 %	16,67 %	16,67 %	11,11 %	11,11 %	
Koen, että voin jatkaa tällä alalla eläkeikään saakka	Vastauksia kpl	0	3	16	10	7	
	Vastauksia prosentteina	0 %	8,33 %	44,45 %	27,78 %	19,44 %	
Haluan vaihtaa alaa heti valmistuttuani	Vastauksia kpl	19	10	6	0	0	
	Vastauksia prosentteina	54,29 %	28,57 %	17,14 %	0 %	0 %	

Jatkokoulutushalukkuuden yhteyksiä tarkastellessa huomattiin, että ainoa tilastollisesti merkitsevä yhteys löytyi kehittämishalun ja aloitteellisuuden kanssa ($r=0,37$) (ks. taulukko 4). Kyselyssä opiskelijoita pyydettiin myös valitsemaan yhdeksästä taloushallinnon toimialasta kolme kiinnostavinta niin, että numero yksi oli heitä eniten kiinnostava ala. Selkeästi kiinnostavimpana vastaajat kokivat rahoitustoiminnan ja vähiten kiinnostavimpana perintä- ja luottotietotoimistojen palveluiden tehtävät. Alla olevasta taulukosta näkee muiden toimialojen sijoittumisen.

Taulukko 12. Toimiala, jolla opiskelijat haluavat toimia tulevaisuudessa.

	1	2	3	Yhteensä
Rahoitustoiminta	14	6	7	27
	51,85%	22,22%	25,93%	
Vakuutustoiminta	1	9	3	13
	7,69%	69,23%	23,08%	
Kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu	12	4	4	20
	60%	20%	20%	
Tilintarkastuspalvelu	2	1	8	11
	18,18%	9,09%	72,73%	
Veroneuvonta	1	4	3	8
	12,5%	50%	37,5%	
Yrittäjyys	3	3	3	9
	33,34%	33,33%	33,33%	
Palkanlaskenta	1	5	1	7
	14,28%	71,43%	14,29%	
Perintä- ja luottotietotoimistojen palvelut	1	1	2	4
	25%	25%	50%	
Sisäinen laskenta	1	3	5	9
	11,11%	33,33%	55,56%	
Yhteensä	36	36	36	108

Kyselylomakkeen viimeisenä väittämänä oli ”olen harkinnut alanvaihtoa”. Lähes puolet opiskelijoista kertoivat harkinneensa alanvaihtoa, sillä 16 opiskelijaa vastasivat ”kyllä” ja 20 opiskelijaa ”en”.

5.4 Taustatekijöiden vaikutus osaamiseen

Tutkimuksessa tarkasteltiin taustatekijöiden yhteyttä osaamiseen. Osaamistarpeita olivat:

1. substanssiosaaminen
2. kokonaisuuksien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys
3. kehittämishalu ja aloitteellisuus
4. kommunikaatiotaidot
5. motivaatio ja innostus.

Taustatekijöinä olivat Hämeen ammattikorkeakoulussa liiketaloutta opiskelevien, taloushallintoon suuntautuneiden opiskelijoiden sukupuoli, ikä, opintojen aloitusvuosi sekä alan työkokemus. Näistä neljästä taustatekijästä mikään ei näytä vaikuttavan tilastollisesti merkitsevästi heidän osaamiseensa.

6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman taloushallinnon opintopolun opiskelijoiden tulevaisuuden taloushallinnon alalla tarvittavaa osaamista ja niiden yhteyksiä keskenään sekä yhteyksiä taustatekijöihin. Tarkoitus oli selvittää myös opiskelijoiden jatkokoulutushalukkuus sekä toimiala, missä he tulevaisuudessa haluaisivat työskennellä. Pohdintaluvussa tarkastellaan tutkimuksen keskeisiä johtopäätöksiä sekä tutkimuksen luotettavuutta.

6.1 Johtopäätökset

Opiskelijat kokivat substanssiosaamisensa hyväksi ja paikoin heikoksi. Heikoimmin opiskelijat kokivat osaavansa investointilaskentaan ja budjetointiin liittyviä taitoja. Vahvimman osaamisen kerrottiin löytyvän kirjanpidon tekemisessä sekä tieto- ja viestintätekniiikan taidoissa. Nämä voivat selittyä sillä, että opiskelijat olivat jo suorittaneet useamman kirjanpidon kurssin. Investointilaskennan ja budjetoinnin kursseja ei ole yhtä paljon kuin kirjanpidon kursseja. Näiden kysymysten vastauksiin vaikutti tässä tutkimuksessa myös opiskelijoiden opintojen aloitusvuosi, sillä kolmannella vuosikurssilla näitä taitoja on karttunut jo enemmän. Eniten opiskelijoiden vastaukset jakaantuivat taloushallinnon tietojärjestelmien osaamisen osalta. Tässä voidaan nähdä yhteys aiemmin tehtyihin tutkimuksiin (esim. Irjala & Klasila 2017; Seppälä 2017), joissa opiskelijat olivat antaneet kritiikkiä taloushallinnon sähköisten järjestelmien vähäisestä tai olemattomasta käytöstä.

Opiskelijoiden henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvä osaaminen arvioitiin vahvaksi. Enemmän henkilökohtaisiin ominaisuuksiin painottuvia osaamisalueita olivat kokonaisuuksien hahmottaminen, kehittämishalu ja aloitteellisuus, kommunikaatiotaidot, ratkaisukeskeisyys sekä motivaatio ja innostus. Nämä henkilökohtaiset osaamiset arvioitiin vahvemiksi kuin substanssiosaaminen. Tästä voidaankin päätellä, että taloushallinnon alalle on hakeutunut alalle sopivia ihmisiä ja opiskelijavalinta on siinä mielessä onnistunut.

Opiskelijat arvioivat myös koulutuksen laadun hyväksi. Tässä kyselyn osaluueessa vastaukset vaihtelivat paljon, ja toisen vuosikurssin opiskelijat kokivat koulutuksen laadukkaammaksi kuin kolmannen vuosikurssin opiskelijat. Myös substanssiosaaminen oli yhteydessä arvioon koulutuksen laadusta. Tästä voidaankin päätellä, että mitä paremmin opiskelija on arvioinut oman substanssiosaamisensa, sen paremmaksi hän on myös arvioinut koulutuksen laadun. Moni opiskelijoista myös koki, ettei ole saanut riittäviä valmiuksia toimia taloushallinnon asiantuntijana tai laskenta-alan perustehtävissä. Kuitenkin opiskelijat kokivat paremmat valmiudet toimia laskenta-alan perustehtävissä kuin taloushallinnon asiantuntijana. Se, että opiskelijat kokivat asiantuntijuutensa olevan vain kohtuullisella tasolla, voi

kertoa siitä, että heidän on vaikea vielä mieltää itseään taloushallinnon asiantuntijoiksi. Sen sijaan, opiskelijoiden voi olla helpompi arvioida osaamistaan tarkemmin määritetyillä osa-alueilla, kuten esimerkiksi kirjanpidossa.

Opiskelijoista vain osa oli kiinnostunut jatkokouluttautumisesta. Kuitenkin oman alan jatkokoulutus kiinnosti enemmän kuin toisen alan koulutus. Tämä voi johtua siitä, että opiskelijat kokevat jo olevansa omalla alalla todennäköisesti, koska ovat kiinnostuneita enemmän oman alan koulutuksesta. Jatkokoulutushalukkuuden sekä kehittämishalun ja aloitteellisuuden välinen tilastollisesti merkitsevä yhteys on looginen, sillä mikäli opiskelija haluaa kehittää itseään enemmän, hän todennäköisimmin haluaa jatkokouluttaa itseään.

Kysyttäessä toimialaa, jossa opiskelijat haluavat tulevaisuudessa työskennellä, suosituimmaksi nousivat rahoitustoiminta sekä kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu. Tämä peilaa myös aiemmin tehtyihin tutkimuksiin (esim. Saarnio & Tikkanen 2012), jossa opiskelijat ovat maininneet yhtenä todennäköisimpänä tulevaisuuden työtehtävänä kirjanpidon. Kuitenkin alanvaihto on yllättävän usealla opiskelijalla mielessä, sillä melkein puolet vastaajista vastasivat harkinneensa sitä.

Tämän tutkimuksen tulokset tarjoavat hyödyllistä tietoa koulutuksen kehittämiseksi. Opiskelijat kokivat osaamisensa heikoimmaksi investointilaskennan ja budjetoinnin alueilla, joita voisi koulutuksessa kehittää. Sen sijaan hyvää osaamista koettiin kirjanpidon tekemisessä sekä tieto- ja viestintätekniikan taidoissa. Näissä ja näissä. Opiskelijat kokivat suosituimmaksi tulevaisuuden toimialaksi rahoitustoiminnan, myös tämän voisi huomioida koulutusta suunniteltaessa. Koulutuksen näkökulmasta voisi olla mielenkiintoista myös selvittää, miksi lähes puolet opiskelijoista ovat harkinneet alanvaihtoa.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta mitataan usein reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Tämän tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltiin mittarin reliabiliteettia ja validiteettia sekä tutkimuksen yleistettävyyden näkökulmista. Reliabiliteetti ja validiteetti mittaavat tutkimuksen laatua ja luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuuteen ja tilastollisiin analyyseihin vaikuttaa myös aineiston pieni koko. Tutkimustuloksia voidaan tästä joutuksen pitää vain suuntaa antavina.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksesta saatujen tuloksien pysyvyyttä, eli jos tutkimus toistettaisiin, saataisiinko samat tulokset. Reliabiliteetissa toinen osatekijä on konsistenssi eli yhtenäisyys. Sillä tarkoitetaan sitä, että mittarin osatekijät mittaavat samaa asiaa. Konsistenssin mittarina käytetään Cronbachin alfa-kerrointa, mitä on käytetty tämän opinnäytetyön reliabiliteettianalyyseissä. (Kananen 2011, 118–120.)

Tässä tutkimuksessa kaikissa muissa osa-alueissa keskiarvomuuttujat olivat reliabiliteetiltaan hyviä ($\alpha=0,80-0,93$), paitsi Kommunikaatiotaidot-osi-ossa reliabiliteetti oli vain tyydyttävällä tasolla ($\alpha=0,49$). Tämä selittyy sillä, että osion väittämät eivät mittaa täysin samaa asiaa. Osa osion väittämistä keskittyi yleisimmin sosiaalisiin taitoihin ja osassa kysyttiin englannin kielen taidoista. Reliabiliteettianalyysin myötä voikin todeta, että tämän tutkimuksen reliabiliteetti on hyvä.

Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa mitataan ja tutkitaan tutkimusongelman kannalta oikeita asioita. Validiteetti varmistetaan käyttämällä oikeaa tutkimusmenetelmää, mittaamalla oikeita asioita ja käyttämällä oikeaa mittaria. (Kananen 2011, 121.) Tilastollisilla analyysimenetelmillä oli mahdollista saada vastauksia juuri näihin tutkimuskysymyksiin, esimerkiksi opiskelijoiden taustatekijöiden vaikutusta taloushallinnon alan osaamiseen tutkittiin korrelaatiotestillä, jolla voidaan mitata juuri muuttujien välisiä yhteyksiä.

Kyselylomakkeen vastaajajoukko oli pieni, joten tulokset eivät ole yleistettävissä kaikkiin taloushallinnon koulutuksiin. Lisäksi, kun tutkimuksen otantamenetelmänä on käytetty harkinnanvaraista otantaa, ei sen perusteella yleensä saada edustavaa otosta. Kuitenkin vastausprosentti Hämeen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman taloushallinnon opintopolun opiskelijoista oli hyvä, joten joitakin johtopäätöksiä voidaan tehdä juuri tässä koulutusohjelmassa.

Mikäli tutkimus toistettaisiin, tulisi kyselylomakkeeseen tehdä muutamia muutoksia. Tulevaisuuden toimialaa kysyttäessä tulisi olla myös vastausvaihtoehto ”muu, mikä?”, jolla voisi saada vielä laajemmin tietoa opiskelijoiden tulevaisuuden toimialoista. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota jokaisen kysymyksen vastaamisen pakollisuuteen, jotta kysymyksiä ei vastatessa sivuutettaisi. Näiden lisäksi, mikäli vastaukset haluttaisiin edelleen analysoida tilastollisin menetelmin, tulisi kaikki kysymyksien muodot harkita tarkasti, sillä se vaikuttaa siihen, millaisia analyysimenetelmiä voidaan käyttää.

Tutkimus tuotti uutta tietoa taloushallinnon opiskelijoiden tulevaisuudessa vaadittavasta osaamisesta, arviosta koulutuksen laadusta ja työelämään siirtymisestä. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää liiketalouden koulutusohjelman taloushallinnon opintopolun kehittämisessä. Jatkossa olisi mielenkiintoista seurata näiden opiskelijoiden työelämään siirtymistä, mille aloille he päätyvät ja millaisesta osaamisesta he kokevat hyötyvänsä työtehtävissään. Tässä tutkimuksessa, vaikka opiskelijat kokivat koulutuksen laadun ja taloushallinnon alaan liittyvän osaamisen hyväksi, kuitenkin lähes puolet opiskelijoista olivat harkinneet alanvaihtoa. Myös tätä tulisi tutkia tarkemmin, miksi opiskelijat olivat harkinneet alanvaihtoa ja miten heidän alalla pysymistään voisi tukea tulevaisuudessa.

7 LÄHTEET

- Ammattinetti (n.d) Taloushallinto. Haettu 5.1.2019 osoitteesta <http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/19/6d91ff7ac0315a8d0144dd9038a77bb1>
- Eskola A. & Mäntysaari A. (2007) *Talousosaamisen perusteet*. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Holopainen M., Tenhunen L. & Vuorinen P. (2004) *Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS*. Hamina: Oy Kotkan Kirjapaino Ab.
- Hämeen ammattikorkeakoulu Oy (n.d) Liiketalous, tradenomi (AMK). Haettu 3.12.2018 osoitteesta <https://www.hamk.fi/amk-tutkinto/liiketalous-tradenomi-amk/>
- Ikäheimo S., Laitinen E., Laitinen T. & Puttonen V. (2014) *Yrityksen taloushallinto tänään*. Vaasa: Vaasan Yritysinformaatio Oy.
- Irjala A. & Klasila V-M. (2017). *Oulun ammattikorkeakoulun taloushallinnon tradenomien työllistyminen*. Opinnäytetyö. Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Oulun ammattikorkeakoulu. Haettu 18.12.2018 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/128771/Irjala_Anna%20Klasila_Vilja-Maaria.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Järvenpää M., Länsiluoto A., Partanen V. & Pellinen J. (2015) *Talousohjaus ja kustannuslaskenta*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kalenius, A. (2014:13). *Koulutus, työllisyys ja työttömyys*. Haettu 29.1.2019 osoitteesta <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75221/okm13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kananen J. (2008) *Kvantti – Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kananen J. (2011) *Kvantti – Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Tampereen Yliopistopaino Oy: Juvenes Print.
- Kananen J. (2015) *Opinnäytetyön kirjoittajan opas – Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Suomen Yliopistopaino Oy: Juvenes Print.
- Lahti S. & Salminen T. (2014) *Digitaalinen taloushallinto*. 1. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Lehtinen, M., Heinisuo J. & Kesä M. (2011). *Osaa ja työllisty. Selvitys korkeasti koulutettujen tulevaisuuden aloista ja työllistymisestä*. Haettu 28.1.2019 osoitteesta <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93978/Pirkanmaa%201%202011.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

- Lähteenmäki-Lindman, O. (2015). Taloushallinto tarvitsee uusia osaajia. *Talouselämä* 28.4.2015. Haettu 15.1.2019 osoitteesta <https://www.talouselama.fi/uutiset/talous-hallinto-tarvitsee-uudenlaisia-osaajia/2e4d91b3-354e-3548-b697-15bf0d8d94b9>
- Moilanen N., Määttä P. & Määttä M. (2010) *Tradenomien työllistyminen*. Opinnäytetyö. Liiketalouden koulutusohjelma. Laurea-ammattikorkeakoulu. Haettu 18.12.2018 osoitteesta <https://core.ac.uk/download/pdf/38008270.pdf>
- Rajander-Juusti R. (2013). *Liiketalousalan osaamistarpeet – Ennakointitietoa koulutuksen suunnittelun tueksi*. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Haettu 3.1.2019 osoitteesta https://www.oph.fi/download/146309_Liiketalousalan_osaamistarpeet.pdf
- Saario S. & Tikkanen A. (2012). *Tradenomien työllistyminen - Lahden ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijoiden odotuksia työllistymisestään ja näkemyksiä koulutuksensa hyödyllisyydestä*. Opinnäytetyö. Liiketalouden koulutusohjelma. Lahden ammattikorkeakoulu. Haettu 18.12.2018 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/42042/Saario_Suvi.pdf?sequence=2
- Seppälä H. (2017) *Taloushallintoon suuntautuneen tradenomin osaamisen vastaavuus työelämän tarpeisiin*. Opinnäytetyö. Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Haettu 4.1.2019 osoitteesta <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/139467/Seppala%20Henna.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tilastokeskus (n.d) Toimialaluokitus. Haettu 5.1.2019 osoitteesta <https://www.stat.fi/meta/luokitukset/toimiala/001-2008/index.html>
- Tradenomiliitto TRAL (2017) Jäsentutkimus 2017. Haettu 3.12.2018 osoitteesta https://www.tral.fi/site/assets/files/1197/tral-jasentutkimus2017_webversio.pdf
- Tradenomiliitto TRAL (n.d) Tradenomitutkinto. Haettu 3.12.2018 osoitteesta <https://www.tral.fi/tietoa-tradenameista/tradenomitutkinto/>
- Tradenomiliitto TRAL (2016) Tradenomien näkemys taloushallinnon osaamisestaan ja koulutuksen vastaavuudesta työelämään. Haettu 11.1.2019 osoitteesta https://www.tral.fi/site/assets/files/1197/taloushallinnon_osaaminen_2016.pdf
- Vilka H. (2007) *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Jyväskylä: Tammi

Taloushallinnon tradenomiopiskelijoiden näkemykset tulevaisuuden töistä

Tarkoituksena on tutkia opiskelijoiden näkemyksiä tulevaisuuden töistä taloushallinnon alalla ja niihin vaikuttavista tekijöistä. Tutkimusaineisto on anonyymi ja tutkimukseen vastanneita ei voida tunnistaa tutkimusraportista. Aineistoa käytetään vain tähän opinnäytetyöhön ja aineistoa käsittelee vain opinnäytetyön tekijä. Aineisto tullaan hävittämään opinnäytetyön valmistuttua.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja se vie aikaa noin 10 minuuttia. Kaikki vastaukset ovat todella arvokkaita, kiitos vastauksistanne!

Lisätietoa tutkimuksesta voit kysyä Veera Vänninmajalta (veera.vanninmaja@student.hamk.fi).

Taustatiedot

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu

2. Ikä

- 18-20 vuotta
- 21-23 vuotta
- 24-26 vuotta
- 27-30 vuotta
- 31 vuotta tai yli

3. Opintojen aloitusvuosi

- 2016
- 2017
- Muu, mikä? _____

4. Aiempi koulutus

- Ammattikoulu, tutkinto? _____
- Lukio
- Ammattikorkeakoulu, tutkinto? _____
- Yliopisto
- Muu, mikä? _____

5. Alan työkokemuksen kesto

- Ei ole alan työkokemusta
- Alle 6 kuukautta
- 6-12 kuukautta
- 1-2 vuotta
- 2-3 vuotta
- Yli 3 vuotta

Osaamistarpeet**Vahva substanssiosaaminen****6. Osaan taloushallinnon alaan liittyvät lait ja sopimukset**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

7. Omaan hyvät tieto- ja viestintätekniikan perustaidot

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

8. Hallitsen taloushallinnon tietojärjestelmät

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**9. Hallitsen kirjanpidon tekemisen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**10. Hallitsen tilinpäätöksen tekemisen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**11. Hallitsen budjetointiin liittyvät taidot**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**12. Hallitsen investointilaskentaan liittyvät taidot**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**13. Hallitsen palkanlaskennan perusteet**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**Kokonaisuuksien hahmottaminen ja ratkaisukeskeisyys****14. Käsittelen ongelmat ratkaisukeskeisesti**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

15. Olen hyvä hallitsemaan laajoja kokonaisuuksia

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**16. Ymmärrän riskienhallinnan merkityksen taloushallinnon alalla**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**17. Minulla on hyvä paineensietokyky**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**18. Osaan tarvittaessa ennakoida työhöni vaikuttavia asioita**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**Kehittämishalu ja aloitteellisuus****19. Olen oma-aloitteinen ja tartun nopeasti toimeen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**20. Kehitän itseäni jatkuvasti työhön liittyen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**21. Suhtaudun työhöni kehittämislähtöisesti**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

22. Pystyn toimimaan nopeasti muuttuvissa tilanteissa

1 2 3 4 5
Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

Kommunikaatiotaidot**23. Minulla on hyvät kommunikaatiotaidot**

1 2 3 4 5
Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

24. Ajattelen asiakaslähtöisesti työssäni

1 2 3 4 5
Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

25. Minulla on hyvä englannin kielen taito

1 2 3 4 5
Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

26. Tulen hyvin toimeen erilaisten ihmisten kanssa

1 2 3 4 5
Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

Motivaatio ja innostus**27. Koen, että taloushallinnon työtehtävien työnkuvat sopivat minulle**

1 2 3 4 5
Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

28. Odotan innolla työuran aloittamista

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**29. Työ motivoi minua**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**30. Koen, että voin jatkaa taloushallinnon alalla eläkeikään saakka**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**31. Työ innostaa minua**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**Koulutus****32. Olen saanut liiketalouden koulutuksesta riittävät valmiudet toimia laskenta-alan perustehtävissä**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**33. Olen saanut taloushallinnon koulutuksesta riittävät valmiudet toimia taloushallinnon asiantuntijana**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

34. Taloushallinnon koulutus on ollut hyvää

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**35. Taloushallinnon koulutus on ollut laadukasta**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**36. Haluan jatkaa opintoja tämän koulutuksen jälkeen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**37. Minua kiinnostaa saman alan YAMK-opinnot valmistumisen jälkeen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**38. Minua kiinnostaa eri alan YAMK-opinnot valmistumisen jälkeen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**39. Minua kiinnostaa saman alan yliopisto-opinnot valmistumisen jälkeen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä**40. Minua kiinnostaa eri alan yliopisto-opinnot valmistumisen jälkeen**

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

Tulevaisuus

41. Toimiala, jossa haluan toimia tulevaisuudessa. Valitse kolme kiinnostavinta niin, että numero 1 on kiinnostavin.

- Rahoitustoiminta
- Vakuutustoiminta
- Kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu
- Tilintarkastuspalvelu
- 1 Veroneuvonta
- Yrittäjyys
- Palkanlaskenta
- Perintä- ja luottotietotoimistojen palvelut
- Sisäinen laskenta

- Rahoitustoiminta
- Vakuutustoiminta
- Kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu
- Tilintarkastuspalvelu
- 2 Veroneuvonta
- Yrittäjyys
- Palkanlaskenta
- Perintä- ja luottotietotoimistojen palvelut
- Sisäinen laskenta

- Rahoitustoiminta
- Vakuutustoiminta
- Kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu
- Tilintarkastuspalvelu
- 3 Veroneuvonta
- Yrittäjyys
-

42. Koen, että voin jatkaa tällä alalla eläkeikään saakka

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

43. Haluan vaihtaa alaa heti valmistuttuani

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

44. Olen harkinnut alanvaihtoa

- Kyllä
- En